

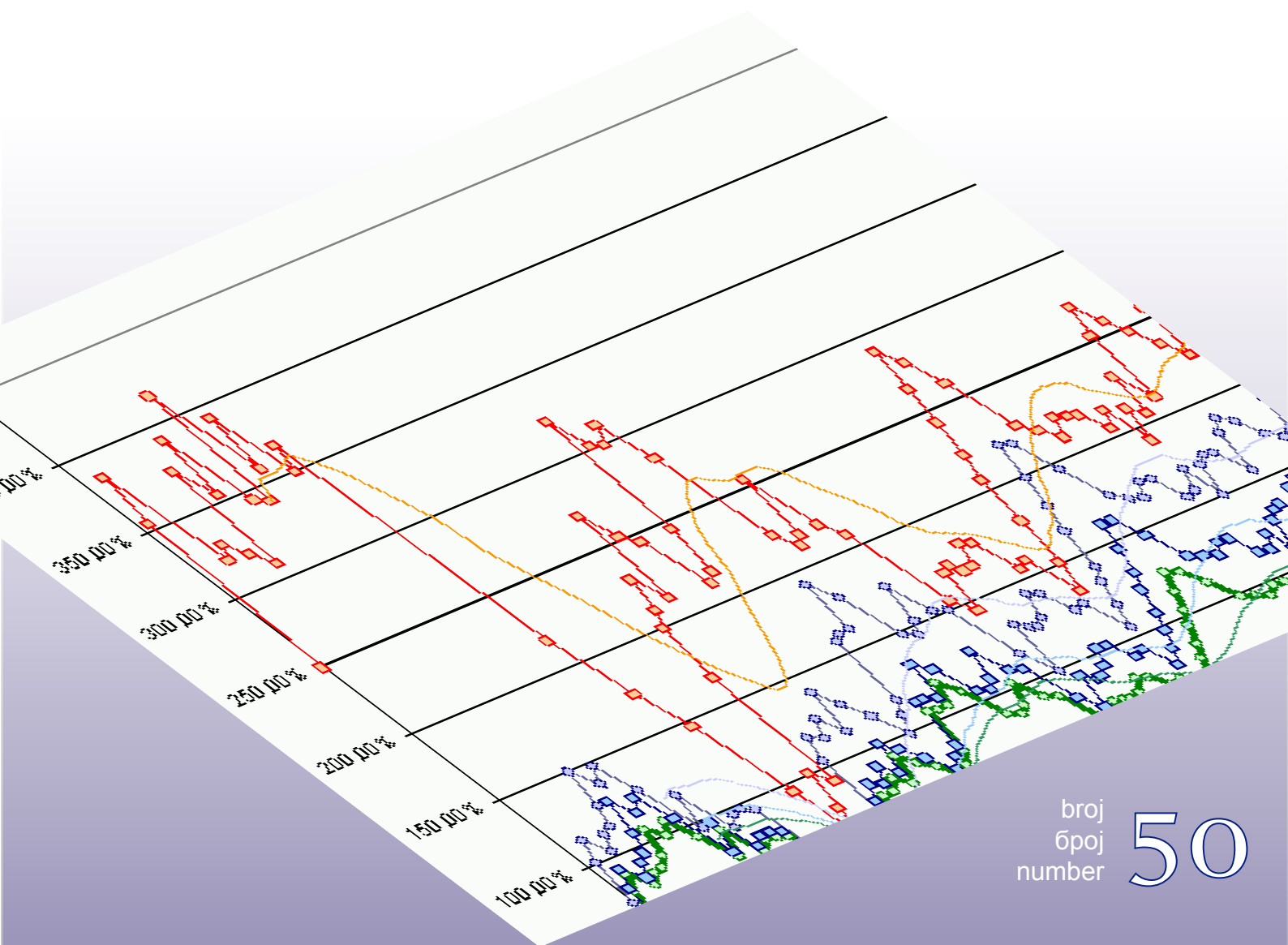
Bosna i Hercegovina
Odjeljenje za makroekonomsku analizu
Upravnog odbora Uprave za indirektno-
neizravno oporezivanje

Босна и Херцеговина
Одјељење за макроекономску анализу
Управног одбора Управе за indirektno
опорезивање

Macroeconomic Unit of the Governing Board of the Indirect Tax Authority

Oma Bilten

broj
број
number **50**

Uz jubilarni broj

Kada smo se 1. avgusta 2005.godine pojavili sa prvim brojem OMA biltena zasigurno ni najveći optimisti nisu mogli predvidjeti da će bilten doživjeti 50. elektronsko izdanje. Reforme u sferi indirektnog oporezivanja, implementacija PDV-a, snažni zahtjevi za uspostavom fiskalne koordinacije i formalizacija djelovanja Fiskalnog vijeća, uz kontinuiranu harmonizaciju direktnog oporezivanja na nivou entiteta, predstavljali su značajnu podlogu i poticaj za istraživanja u okviru Odjeljenja, procjene i simulacije predloženih reformskih rješenja i analize efekata sprovedenih reformi. Izbor evropskog puta i potpisivanje Sporazuma o stabilizaciji i pridruživanju nametnuli su obavezu kontinuiranog usklađivanja principa oporezivanja sa minimalnim standardima EU, u čemu je značajnu tehničku podršku djelovanju Upravnog odbora UIO dalo i Odjeljenje za makroekonomsku analizu. Na kraju, sakupljanje i objavljivanje konsolidovane fiskalne statistike opće vlade BiH u biltenima Odjeljenja na liniji su preuzetih obaveza iz *stand-by* aranžmana sa MMF, koji treba posmatrati kao katalizator dubljih fiskalnih reformi u BiH u pravcu fiskalne stabilizacije i preuzimanja međunarodnih metodologija i standarda fiskalne statistike EU. Raduje nas da su objavljeni prilozi vrlo često nailazili na odobravanje stručne i akademske javnosti, medija, kompanija, domaćih i međunarodnih institucija, što predstavlja stimulans za dalja istraživanja i poboljšanje kvaliteta biltena.

U proteklih nekoliko brojeva analizirali smo efekte primjene novog Zakona o akcizama u BiH u segmentu oporezivanja cigareta, naftnih derivata, alkohola i alkoholnih pića. U ovom broju nastavljamo sa serijom napisa koji su u vezi sa akciznim proizvodima, fokusirajući se na uvoz/promet i oporezivanje kave u BiH i EU.

Lisabonska strategija EU i globalna ekonomska kriza nameću potrebu prilagođavanja politike oporezivanja zahtjevima kompanija u cilju jačanja njihove konkurentne pozicije i održavanja likvidnosti. U prošlom broju pisali smo o ulozi fiskalne politike kao instrumenta za ublažavanje negativnih efekata svjetske ekonomske i finansijske krize. U članku u ovom broju dalje razrađujemo instrumente koji su na raspolaganju u domenu politike PDV-a, a kojima se direktno ili indirektno utiče na agregatnu potrošnju, likvidnost kompanija i fiskalni bilans.

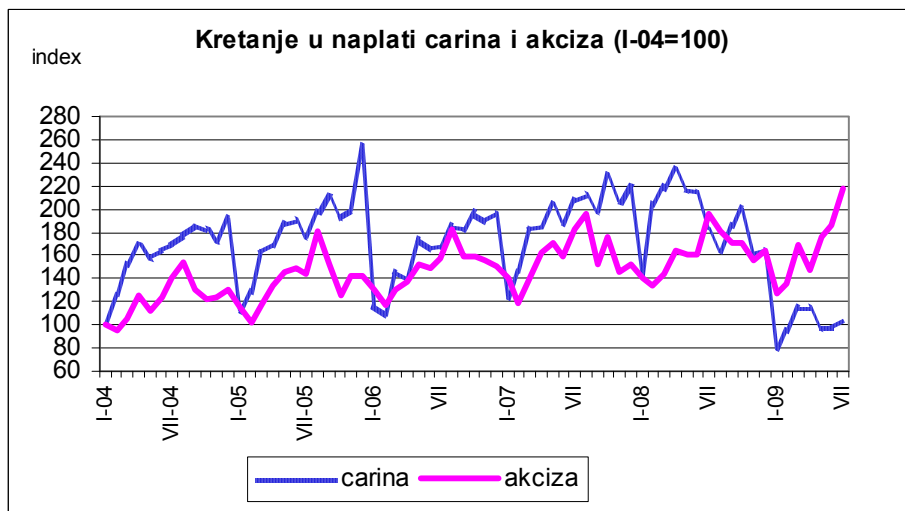
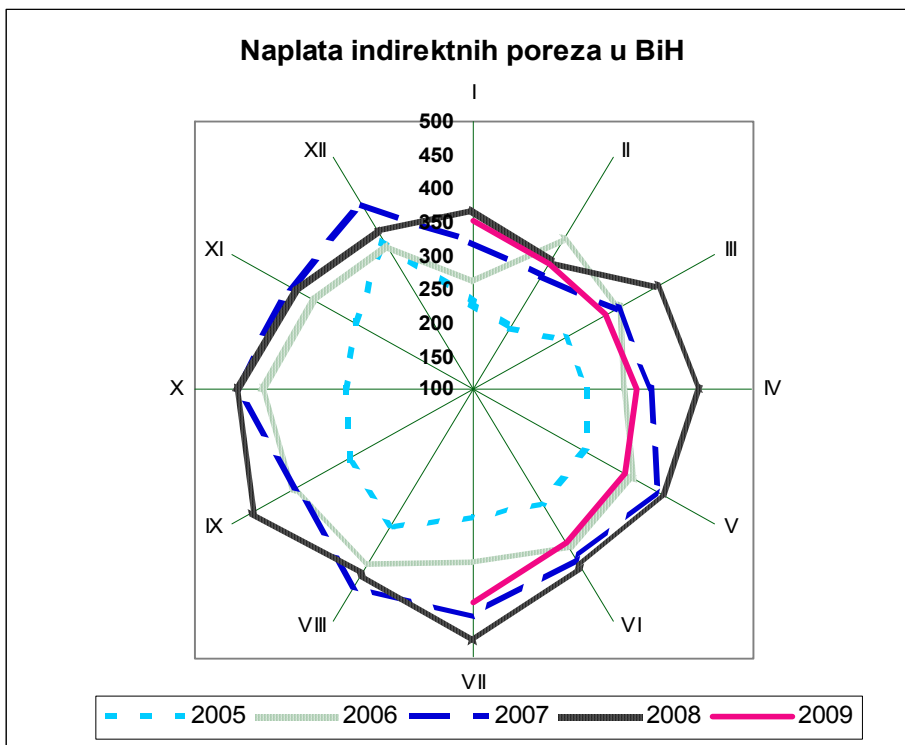
dr.sc. Dinka Antić
šef Odjeljenja

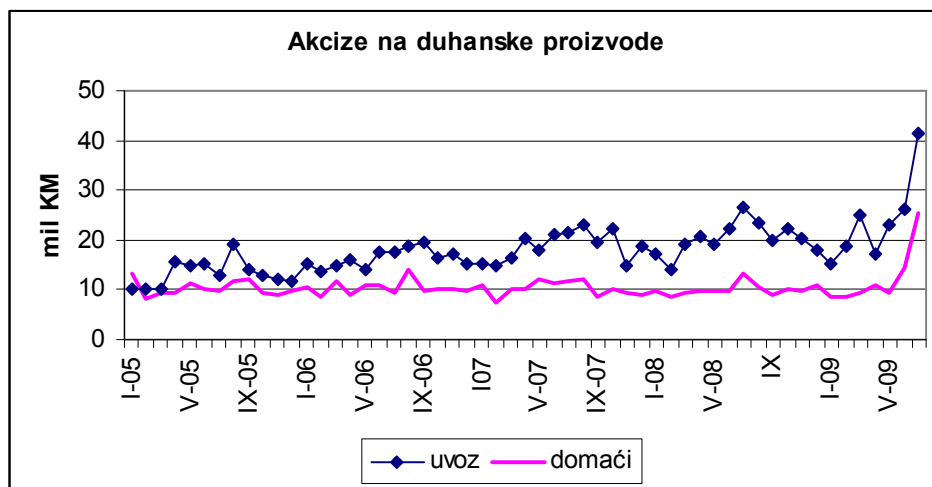
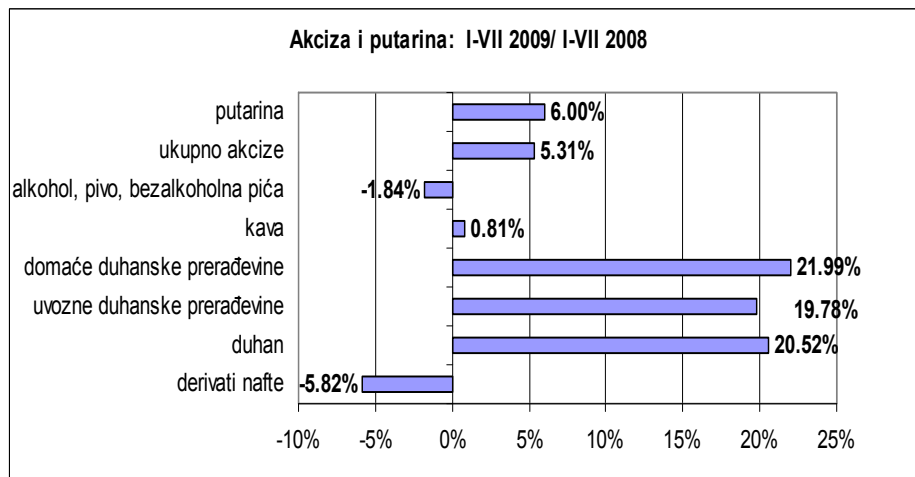
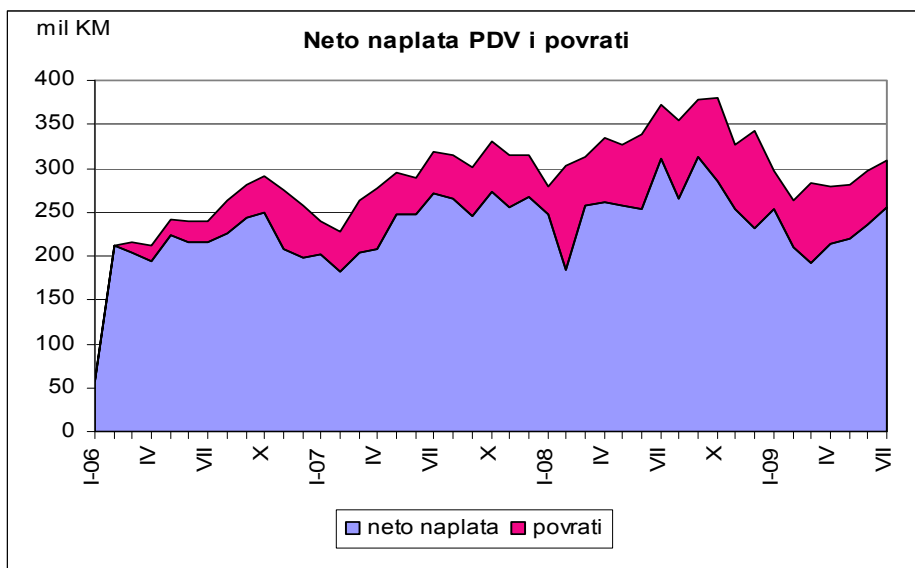
Sadržaj:

U fokusu: Naplata indirektnih poreza januar – juli 2009	2
Dinamika kretanja uvoza kao i prihoda od akcizne obaveze na kafu sa osvrtom na pravni okvir u BiH, EU i zemalja u okruženju	4
Politika PDV-a u uvjetima globalne ekonomske krize	11
Konsolidovani izvještaji: JR, entiteti, I-VII 2009	18
Konsolidovani izvještaji: Država, entiteti, BD, fondovi, kantoni, općine, I-VI, 2009. Država, entiteti, BD, kantoni, I-VI, 2009. Budžet FBiH, fondovi, kantoni, općine, I-VI, 2009. Budžet RS, fondovi, općine, I-VI, 2009.	20
Konsolidovani izvještaji: Kantoni	24
tehnička obrada : Sulejman Hasanović, IT saradnik	
prevod : Edin Smailhodžić	

U fokusu: Naplata indirektnih poreza januar - juli 2009

(pripremila: dr.sc. Dinka Antić)

Dinamika kretanja uvoza kao i prihoda od akcizne obaveze na kafu sa osvrtom na pravni okvir u BiH, EU i zemalja u okruženju

(pripremio: Aleksandar Eskić, Makroekonomista u Odjeljenju)

Uvod

Oporezovati se mogu pojedini predmeti potrošnje ili svi, sem onih koji su zakonom izuzeti. U teoriji se zahvatanje jednim porezom pojedinih predmeta naziva analitički ili poseban porez na potrošnju, dok se zahvatanje jednim porezom svih predmeta potrošnje naziva opštim (sintetičkim) porezom na promet.

U kontekstu izloženog, teorija poznaje dva oblika posebnih (analitičkih) poreza na potrošnju. To su fiskalni monopoli i akcize. Fiskalni monopoli su danas rijetko u primjeni. Radi se o prihodima koje država ostvaruje tako što u sopstvenoj režiji monopoliše pravo da organizuje proizvodnju i/ili prodaju pojedinih proizvoda u širokoj upotrebi. Formirajući monopolsku cijenu, država je u prilici da u nju inkorporira i planirani iznos poreza. Ta cijena u sebi sadrži proizvodne troškove, trgovinsku maržu i porez. Monopol je država najčešće preuzimala prema sljedećim proizvodima u širokoj upotrebi: šibice, duvan i njegove prerađevine, cigaret-papir, so i petrolej za osvjetljenje.

Akcize kao analitički porezi na potrošnju u Kraljevini Jugoslaviji bili su u primjeni pod nazivom trošarine. One su u ograničenoj mjeri i sa malim značajem egzistirale i 1947-1948. godine.

Pregled dinamike kretanja uvezene količine i vrijednosti kafe¹

Sa grafikona jasno vidimo da se količina uvezene kafe nije drastično mijenjala tokom posmatranog proizvoda dok se vrijednost uvezene kafe skoro udvostručila u posmatranom periodu `03 – P1`09. U odnosu na baznu godinu, vrijednost je rasla veoma brzo da bi dostigla svoj relativni maksimum u baznoj godini da bi potom manje-više stagnirala.

Na desnoj skali pratimo kretanje jedinične cijene uvezene kafe predstavljene crvenom linijom. Cijena konstantno raste u posmatranom periodu. U 2003. godini iznosila je 2.00 KM i do kraja prvog polugodišta 2009. godine dostiže svoj maksimum od 3.60 KM. Ova pojava korespondira i sa kretanjem cijena kafe na svjetskom tržištu.

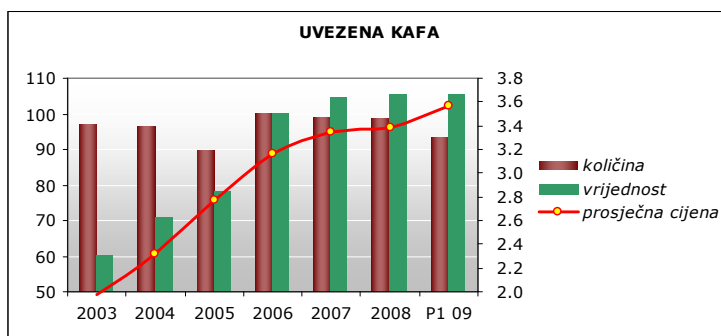
Kretanje kompozitnih cijena kafe na berzama u Njujorku i Njemačkoj

(US \$ / lb)	2006	2007	2008	I-VI 2009
cijena	0.96	1.08	1.24	1.32

Izvor: Međunarodna organizacija za kafu

Na donjem grafikonu predstavljamo kretanje uvezene količine i vrijednosti kafe kao i kretanje jedinične cijene.

¹ *Metodologija:* u analizi smo koristili raspoložive podatke koji se odnose na period od 2003 – do P1 2009. godine (prvo polugodište). Takođe smo se opredijelili za korištenje baznih indeksa sa baznom godinom 2006. kako bismo bolje naglasili smjer i intenzitet kretanja posmatranih pojava. Isto tako je potrebno istaknuti da su poređenja vršena u odnosu na isti period prethodne godine (npr. cijela 2008. godina u odnosu na 2007. godinu kao i P1 2009. godine u odnosu na P1 2008. godine.)

	2003	2004	2005	2006	2007	2008	P1 09
količina	96.8	96.6	89.4	100.0	99.1	98.8	93.2
vrijednost	60.4	70.8	78.3	100.0	104.7	105.7	105.5
prosječna cijena	2.0	2.3	2.8	3.2	3.3	3.4	3.6

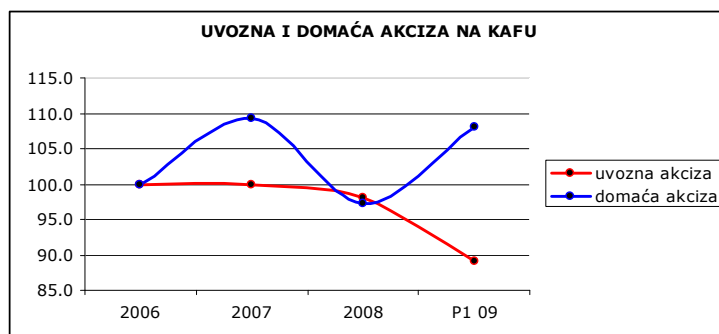
Tržište kafe u BiH

Tržište kafe u svakoj zemlji je veliki biznis, a posebno je to slučaj u BiH, gdje se tradicionalno troše ogromne količine kafe. Sorte nižeg kvaliteta poput rio minas i robuste, a koje predstavljaju sirovinsku bazu tradicionalne turske kafe, činile su, a i danas čine, dominantan udio u potrošnji kafe u našoj zemlji, dok kvalitetnije vrste kafe imaju relativno manji udio na tržištu. Tržište BiH je u regionu Istočne Evrope veoma specifično tržište kada je u pitanju potrošnja kafa nižeg kvaliteta. Razlika je prije svega u sorti kafe koja se koristi za pripremanje tzv. turske kafe, a to je uglavnom mješavina ili čista sorta robuste koja se smatra kafom nižeg kvaliteta. Sorte arabika kafe, koje su uglavnom sirovinska osnova za espresso i instant kafe smatraju se najkvalitetnijom vrstom kafe, ukus te kafe je harmoničan, blag i uticaj na organizam te je zdraviji za digestivni trakt u odnosu na kafe nižeg kvaliteta. Svako podneblje ima svoje specifičnosti. Mi smo navikli na medicinski ukus, kako se naziva ukus minas kafe, koja spada u niže srednje klase kvaliteta.

Analizom raspoloživih podataka o uvozu kafe u toku 2009. godine upravo primjećujemo dominaciju sorti rio minas i robuste. Dalje, u 20% slučajeva, što je izrazito mnogo, carinske vlasti BiH vrše tzv. korekciju carinske vrijednosti po unaprijed utvrđenom postupku. Postupak je tako definisan da postoje mišljenja kako bi se on mogao unaprijediti i obezbijediti veći priliv sredstava na JR.

Kretnje uvozne i domaće akcize

Sa donjeg grafa možemo zaključiti da se prihodi od akciza na kafu, posmatrano po komponentama, ponašaju različito. Iako, kumulativno posmatrano, prihodi od akciza na kafu stagniraju tokom posmatranog perioda, 2009. godina je karakteristična po tome što dolazi do nastavka tempa pada uvozne komponente za razliku od domaće koja mijenja smjer i ide prema nivou iz 2007. godine koji stoji kao maksimum za posmatrani period. Pošto količina korespondira sa akciznom obavezom, zaključujemo da dolazi do preraspodjele učešća pojedinih tržišnih igrača na stagnirajućem domaćem tržištu.

	2006	2007	2008	P1 09
uvozna akciza	100.0	100.0	98.1	89.1
domaća akciza	100.0	109.3	97.3	108.0

Prema novom zakonskom rješenju akcize će se naplaćivati prilikom uvoza i stimulisaće se domaća prerada kafe. Na taj način ostavlja se više prostora domaćim preduzetnicima ili potencijalnim investitorima kako bi svojim proizvodima i uslugama ojačali tržište kafe kod nas. Isto tako, poređenje podataka koji se odnose na period prije stepena novog Zakona i poslije 01.07.2009. godine postaje limitirano i usložnjeno.

Trgovina kafom unutar zemalja članica EU

U skladu sa formiranjem jedinstvenog evropskog tržišta 1992. godine, ne postoji trgovina između zemalja članica nego kretanje roba.

Institucija koja je ovlaštena za prikupljanje akciznih obaveza je Federalna carinska administracija. Pregled akcizne obaveze na kafu:

- Pržena kafa – EUR 2.19/kg
- Instant kafa – EUR 4.78/kg

Njemačka je pojedinačno najveći prerađivač i trgovac rastvorljivom kafom u EU. Njemački re-eksport prerađene kafe je porastao sa 45.000 vreća u 1964. godini na ogromnih 5.5 miliona vreća 2005. godine. U 2006. godini 4/5 njemačkog izvoza i uvoza prerađene kafe se bilježilo kao unutrašnja trgovina EU. Ostali poput Italije i Belgije su takođe zabilježili ogroman porast.

Možemo slobodno reći da se sav uvoz u EU prijavljuje na ulazu u područje EU, a ne u zemlji potrošnje. Otuda proizilaze mnogi problemi prilikom tačnog određivanja nacionalnih podataka za potrebe nacionalnih statistika.

Prema Evropskoj federaciji za kafu imamo tri velike nacije koje slove za najveće prerađivače kafe u Evropi, a to su Njemačka, Ujedinjeno Kraljevstvo i Španija. Prerada rastvorljive kafe u tonama tokom 2006. godine iznosila je 141.484 u Njemačkoj, 56.166 u Ujedinjenom Kraljevstvu i 40.407 u Španiji ali sa potpuno različitim sklonostima u potrošnji. Tako imamo da je ova sklonost u Španiji visoka, Ujedinjenom Kraljevstvu srednja, dok je u Njemačkoj vrlo niska.

U nastavku predstavljamo tabelu najvećih svjetskih proizvođača kafe po zemljama za period 2006 – 2008. U prva četiri mjeseca 2009. godine uvoz kafe iz Brazila je imao udio oko 2/3 u ukupnom uvozu.

Kretanje proizvodnje kafe po zemljama (000 vreća)

	2006	2007	2008
Brazil	42,512	36,070	45,992
Vijetnam	19,340	16,467	16,000
Kolumbija	12,153	12,515	10,500
Indonezija	7,483	7,751	5,833
UKUPNO	127,653	117,882	127,005

Izvor: Međunarodna organizacija za kafu

Neke zemlje-proizvođači rastvorljive kafe koje se nalaze izvan EU i dalje imaju visok nivo izvoza u zemlje poput Poljske, Češke Republike i Mađarske. Ali u poređenju sa 2005. godinom pokazatelj (prva puna godina nakon ulaska ovih zemalja u EU) ukazuju da su neke zemlje proizvođači rastvorljive kafe izvan EU prosto istisnuti kao direktni izvoznici u određenu zemlju EU. Na primjer Brazil i Kolumbija su bili treći tj. četvrti po obimu izvoza kafe u Češku Republiku tokom 2005. godine. Već naredne godine ih nije bilo ni među prvih pet. Možda nije došlo do gubitka tržišta kao što bi se moglo zaključiti na prvi pogled zato što se uvoz nije smanjio iz Južne Amerike, već je preusmjeren na druge tačke uvoza gdje se kafa pakuje i odatle dalje transportuje pod npr. poljskom etiketom. I zaista, Poljska je bila drugi po snazi dobavljač rastvorljive kafe susjednoj Češkoj tokom 2006. godine iako nije ni postojala među prvih pet godinu dana ranije.

Uvoz rastvorljive kafe po zemljama porijekla tokom 2006. godine

Poljska		Mađarska		Češka Republika	
Njemačka	5,002	Njemačka	5,034	Njemačka	2,129
Ekvador	3,355	Indija	1,349	Poljska	1,198
Mađarska	2,695	Poljska	855	Mađarska	686
UK	1,618	Španija	635	UK	441
Brazil	1,345	Holandija	340	Slovačka	408
Ostalo	4,958	Ostalo	362	Ostalo	1,491
UKUPNO	18,973	UKUPNO	8,574	UKUPNO	6,353

Izvor: Evropska federacija za kafu

Pregled akciznih obaveza u EU

Akcizne obaveze su indirektni porezi koji se obračunavaju u fazi uvoza ili prerade određenog proizvoda. Njihova svrha je da se oporezuje potrošnja ovih proizvoda, obzirom da dobavljači povećavaju svoje cijene i tako prebacuju porez na krajnjeg potrošača. Akcizne obaveze se obračunavaju na proizvode za koje držimo da uzrokuju visoke eksterne troškove kao što su posljedice po zdravlje, zagađenje okoline, kako bi obeshrabrili njihovu potrošnju ili rasipanje.

Pored toga, jedinstveno uređenje područja oporezivanja potrošnje akcizom unutar jedinstvenog tržišta EU pomaže da se izbjegnu distorzije unutar područja konkurencije između zemalja članica, kao što je prekogranična trgovina unutar EU.

Legislativa EU koja se odnosi na akcizne obaveze može biti podjeljena u tri osnovne grupe:

1. opšti sporazumi koji se odnose na kretanje i skladištenje proizvoda koji su predmet akciznih obaveza
2. struktura poreza koji se primjenjuje na određeni proizvod
3. stope poreza koji se primjenjuju

Prva grupa pravila obuhvaćena je Direktivom 92/12/EEC koja se odnosi na opšte uređenje vezano za proizvode koji su predmet akcizne obaveze kao i na držanje, kretanje i nadziranje tih proizvoda. Zemlje članice mogu uvesti ovaj indirektni porez na robu ali tako da ovi porezi ne

uzrokuju značajno usporavanje prekograničnog protoka robe tj. povećanje formalnosti. Svaka zemlja članica određuje svoja pravila u vezi proizvodnje, prerade i držanja proizvoda koji su predmet oporezivanja akcizom, ali tako da to sve bude u skladu sa odredbama ustanovljenim direktivama EU.

Oporezivi proizvodi su predmet oporezivanja tj. akciznih obaveza po završetku proizvodnog procesa (bilo gdje u EU) ili po izvršenom uvozu (iz zemalja koje nisu članice EU). Isto tako akcizna obaveza se treba izvršiti u momentu kada dolazi do finalne potrošnje robe koja se dodatno oporezuje. Ako je neki proizvod uvezen u zemlju članicu ali transportovan u neku drugu zemlju članicu radi finalne potrošnje, akcizna obaveza se izmiruje u zemlji članici gdje dolazi do potrošnje ili upotrebe uvezenog proizvoda.

Važeća legislativa u BiH, zemljama u okruženju i u EU

Prema Zakonu o akcizama u BiH koji se primjenjuje od 01.07.2009.godine došlo je do redefinisivanja visine akcizne obaveze u odnosu na prethodno zakonsko rješenje. Tako imamo da akciza, koja se plaća prilikom uvoza po kilogramu, za sirovu kafu iznosi 1.50 KM, za prženu kafu (u zrnu ili mljevena) 3.00 KM, a za ljuste i opne pržene kafe i ostali proizvodi od kafe 3.50 KM. U jednom članu data je bliža definicija kafe, tako imamo sirovu kafu (sa ili bez kofeina), prženu kafu (sa ili bez kofeina – u zrnu ili mljevenu), ljuste i opne pržene kafe kao i ostale proizvode od kafe koji u sebi sadrže 50% i više kafe. Što se tiče osnovice akcize, akciza na kafu se plaća za jedan kilogram neto težine kafe. Ako se kafa stavlja u promet većim ili manjim od jednog kilograma, akciza se plaća proporcionalno količini u pakovanju.

U odnosu na stope akciza koje su važile do 01.07.2009. godine uvećana je akciza za uvoz sirove kafe 0.50 KM/kg i za uvoz pržene kafe 0.50 KM/kg, tako da ukupna akciza iznosi 1.50 KM/kg, odnosno 3.00 KM/kg. Ovo povećanje akcizne obaveze ne podrazumijeva po automatizmu i povećanje maloprodajnih cijena, pogotovo za kafu koja se prerađuje u BiH, ali sigurno utiče na smanjenje sive ekonomije i povećanje prihoda od PDV-a po ovom osnovu. Jedna od osnovnih i bitnih novina je obaveza obilježavanja akciznim markicama i kafe namijenjene prodaji na malo.

Pregled akciznih obaveza na kafu² kod nas i u zemljama okruženja

BiH	Hrvatska	Srbija	Makedonija i Crna Gora
Sirova kafa - 1.50 KM, Pržena kafa - 3.00 KM, Ljuste i opne pržene kafe i ostali proizvodi od kafe 3.50 KM	Sirova kafa – 5 kn Pržena kafa – 12 kn Kafine ljuste i opne – 15 kn Ostali proizvodi od kafe – 20 kn	Akcizna obaveza utvrđuje se u visini od 30%	Nema akcizne obaveze

Izvor: relevantni zakonski propisi posmatranih zemalja

Prvi bazični, sveobuhvatni propis na nivou Evropske Unije je Direktiva Vijeća od 27.06.1977. godine koja se odnosi na aproksimaciju zakona Zemalja članica vezano za ekstrakte kafe i ekstrakte cikorije (77/436/EEC). Ona uzima u obzir i ujednačava odredbe nacionalnih zakona, regulacija i drugih propisa koji su na snazi u Zemljama članicama koji se odnose na definisanje

² Sorta Kopi Luwak je toliko rijetka da se godišnje proizvede oko 250 kg, a pakovanje od stotinak grama prodaje se za 75 \$. Kopi Luwak se pravi na ostrvima Sumatra, Java i Sulavesi. Na tim ostrvima živi cibetka, torbar veličine mačke koji živi na drveću i dugo se smatrao štetocinom jer jede najzrelije plodove kafe. Zrno kafe prolazi kroz njegov digestivni trakt pratično bez oštećenja, a enzimi u želucu te životinje dodaju nešto jedinstveno ovim zrnima kafe. Domoroci, da ne bi peli na drveće i brali kafu, počeli su sakupljati polusvareni izmet cibeta. Ovo je postala najtraženija kafa na svijetu.

ekstrakte kafe i cikorije, određivanje koje supstance mogu biti dodate tokom prerade i postavlja specifična pravila u pogledu njihovog označavanja. Sa ciljem zaštite i potpunog informisanja potrošača potrebno je na nivou Zajednice odrediti pravila koja se moraju poštovati u smislu sastava ovih proizvoda, supstance koje se smiju koristiti u njihovoj proizvodnji i preradi, materijali za pakovanje i označavanje, kao i uslovi pod kojima se mogu koristiti. Svakako da ovom Direktivom nije moguće harmonizovati sve odredbe koje se primjenjuju na hranu i koje mogu negativno uticati na promet hrane, ali svakako možemo reći da se prepreke u prometu smanjuju kako raste stepen harmonizacije. Određivanje procedure koja se odnosi na uzimanje uzoraka i metoda analize potrebnih za provjeru sastava i proizvodnih karakteristika ovih proizvoda je mjera tehničke prirode čije usvajanje treba izvršiti Komisija sa ciljem pojednostavljenja kao i ubrzanja cijele procedure.

U smislu ove Direktive ekstrakti kafe su proizvodi sa bilo kojim nivoom koncentracije dobijenih ekstrakcijom pržene kafe koristeći samo vodu kao sredstvo ekstrakcije i isključujući bilo koji proces hidrolize koji uključuje dodatke nekih kiselina ili baza, tako da sadrži rastvorljive i aromatične sastojke kafe ili koji mogu da sadrže nerastvorljiva ulja dobijena od kafe, tragove ostalih nerastvorljivih supstanci od kafe ili nerastvorljive supstance koje nisu dobijene od kafe. Ekstrakti cikorije su proizvodi sa bilo kojim nivoom koncentracije dobijeni ekstrakcijom od pržene cikorije koristeći samo vodu kao sredstvo ekstrakcije.

Direktiva 1999/4/EC predstavlja korak dalje u smislu pojednostavljenja legislative i dovođenje Direktive 77/436/EEC u liniju sa horizontalnim pravilima za hranu. Ona takođe obrađuje pitanje raspona pakovanja nominalne težine i metoda analize. Ultimativni cilj je osigurati ispravno funkcionisanje jedinstvenog tržišta kao i slobodno kretanje robe unutar Zajednice. Ona daje i posebno pravilo označavanja dodatno pravilima horizontalnog označavanja prema Direktivi 79/112/EEC. Svakako da ova Direktiva pruža opise, definicije i karakteristike proizvoda.

Određene vertikalne Direktive koje se odnose na hranu trebaju biti pojednostavljene kako bi uzeli u obzir samo esencijalne zahtjeve koje trebaju ispunjavati obuhvaćeni proizvodi kako bi se osiguralo njihovo slobodno kretanje unutar unutrašnjeg tržišta, u skladu sa zaključcima Evropskog Vijeća održanog u Edinburgu 11. i 12.12.1992.

Direktiva Vijeća 77/436/EEC je tako `centrirana` kako razlike u nacionalnim zakonima o ekstraktima kafe i cikorije ne bi rezultirale uslovima za nefer konkurenciju što bi pogrešno navodilo potrošače, i tako imalo direktan uticaj na uspostavljanje i funkcionisanje zajedničkog tržišta.

Gore spomenuta Direktiva je tako dizajnirana da definiše ekstrakte kafe i cikorije, tako da određuje koje supstance mogu biti dodate tokom prerade, da odredi zajednička pravila u vezi pakovanja i označavanja ovih ekstrakata i da specificira uslove pod kojim određene odrednice mogu biti korištene za neke od ovih proizvoda, kako bi osigurali slobodno kretanje unutar Zajednice.

Opšta pravila označavanja hrane, postavljena Direktivom 79/112/EEC, ujednačavaju zakone zemalja članica u vezi označavanja, predstavljanja i reklamiranja hrane za prodaju konačnom potrošaču.

Kako bi izbjegli kreiranje novih prepreka slobodnom kretanju, Zemlje članice trebaju se suzdržati od usvajanja, za proizvode po znakom pitanja, nacionalne odredbe koje nisu date ovom Direktivom.

Zaključak

Na osnovu činjenice da se uvozi kafa sa manjim stepenom finalizacije zaključujemo da su mnoge zemlje uključujući i našu razvili potrebne kapacitete koji pozitivno utiču na ekonomsku sliku. Neke zemlje idu korak dalje i razmišljaju o pokrivanju regionalnog tržišta.

Rast prihoda po ovom osnovu može se obezbijediti na nekoliko načina. Jedan je povećanje potrošnje što, ako posmatramo kretanje potrošnje u količinskom smislu, vidimo da je ono manje-više nepromijenjeno u posmatranom periodu. Pogotovo ako se uzme u obzir da se akcize obračunavaju na količinu. Drugi izvor je pomjeranje potrošnje kafe od sirove kafe vrsta robusta i rio minas prema kvalitetnijim zrnima arabike i povećanju tržišta instant kafe. Primjera radi, tržište instant kafe u Engleskoj iznosi 89% ukupnog tržišta kafe. I treći osnovni način je smanjenje ilegalnih tokova kafe kao i povećana kontrola svih elemenata prilikom uvoza koji bitno utiču na obračun poreza po ovom osnovu.

Isto tako vidimo da se moramo dobro pripremiti u ovom tržišnom segmentu za momenat pridruživanja EU; kako u proizvodno-tehnološkom, marketinškom smislu tako i usaglašavanju legislative sa zakonodavstvom EU i maksimalnim iskorištavanjem ostavljenog slobodnog prostora. Dobar primjer je uvažavanje stavova poslovne zajednice prilikom izrade novog Zakona o akcizama u dijelu koji se odnosi na oporezivanje kafe. Ostaje nam da u periodu koji dolazi izmjerimo efekte ovih mjera/izmjena i izvučemo određene zaključke sa ciljem daljnjeg unapređenja tržišta kafe kod nas, i posljedično maksimalno mogućem povećanju prihoda po ovom osnovu.

Iz aktivnosti Odjeljenja

Međugorje, 24/25. septembar 2009.g. - U sklopu IV. međunarodnog simpozija "Međunarodni standardi u sektoru finansija i računovodstva vs. nacionalna praksa", pored eminentnih sudionika iz Hrvatske i BiH, dr. sci. Dinka Antić, šef Odjeljenja za makroekonomsku analizu, održala je prezentaciju na temu "Preuzimanje međunarodnih klasifikacija poreza u funkciji unapređenja fiskalne statistike u BiH". Simpoziju, koji je organizirao "FIRCON" d.o.o. iz Mostara, prisustvovao je veliki broj privrednika, računovodstvenih eksperata i revizora iz cijele BiH.

Politika PDV-a u uvjetima globalne ekonomske krize

(Autor: dr.sc. Dinka Antić)

1. UVOD

Globalna financijska kriza, koja se pojavila u jesen 2008.g., dovela je do svjetske ekonomske krize čije se razmjere, kao i duljina trajanja, još uvijek ne mogu procijeniti. Ono što najviše zabrinjava jeste dubina krize i nepostojanje konzistentne i koordinirane politike najrazvijenih zemalja svijeta. Fiskalna politika predstavlja jedan od glavnih instrumenata za poticanje privredne aktivnosti. Zajednička ocjena ekonomista jeste da fiskalni stimulansi u vrijeme globalne krize, recesije i depresije potrošnje, bilo u vidu rezova na strani prihoda ili u vidu fiskalnih poticaja u formi otvaranja javnih radova i poticaja privatnih investicija i potrošnje na strani rashoda, predstavljaju glavni segment djelovanja zemalja danas. Najbolji pokazatelj lutanja razvijenih zemalja u definiranju mjera i instrumenata u borbi za ublažavanje negativnih posljedica krize jeste nepostojanje zajedničkih mjera i instrumenata u politici PDV-a na nivou EU. Analiza mjera u politici PDV-a koje su članice EU, kao i neke druge zemlje u svijetu, donijele koncem 2008.g. i početkom 2009.g. ukazuju na divergentne ciljeve koji su u fokusu vlada. Dok se jedni vode ciljem podsticanja privatne potrošnje i snaženja likvidnosti kompanija, time neposredno ili posredno djelujući na rast ekonomske aktivnosti, druge zemlje za prioritet imaju očuvanje budžetskih prihoda i po cijenu povećanja poreza i nastavka depresije potrošnje i gušenja privrednih aktivnosti. Budući da sve mjere nemaju istovrsni pravac djelovanja na sve subjekte: državu, kompanije i građane potrebno je balansirati troškove i koristi svake od mjera, što podrazumijeva žrtvovanje maksimalnih učinaka pojedinačnih u cilju postizanja ukupnih optimalnih efekata (engl. *trade offs*).

Drugi problem u borbi protiv krize, o kome se manje govori, jeste sporost reagiranja u EU, čak i u situaciji kada se postigne konsenzus oko nekih mjera. Tome doprinosi glomaznost EU i tromost institucija, sporost kod usvajanja izmjena direktiva na nivou EU i njihove transpozicije u nacionalne propise. Suočavanje sa globalnom krizom i nemoć da se reagira brzo, pravovremeno i u pravoj mjeri otvara i pitanje redefiniranja procesa usvajanja mjera i instrumenata u segmentu politike PDV-a. Fleksibilnost kod donošenja nekih mjera, a koja se ogleda u snažnijoj ulozi vlade i „zaobilazanju“ parlamenata, pokazala se vrlo korisnom praksom u vrijeme krize.

2. PRAVCI DJELOVANJA MJERA I INSTRUMENTATA U SISTEMU PDV-A

I pored zatvaranja u nacionalna tržišta i zagovaranja protekcionizma pod motom „kupujemo domaće i čuvajmo radna mjesta“ efikasnost na svjetskom tržištu se ne može ostvariti bez korištenja komparativnih prednosti zemalja. Zaštita domaćih kompanija od zdrave konkurencije često vodi u neefikasnost i neracionalno korištenje resursa. Danas, kada velike ekonomije nastoje potpomoći posrnule proizvodne gigante nameće se pitanje što je važnije: sačuvati domaće kompanije i radna mjesta po svaku cijenu, pa i trošenjem novca poreskih obaveznika i budućih generacija na neefikasne programe i neodgovorne menadžmente kompanija, ili postojeću krizu iskoristiti za stimuliranje kompanija koje imaju zdrav odnos prema poslovanju. Države, osim direktnog ubrizgavanja svježeg kapitala, nacionalizacije banaka i kompanija ili preuzimanja loših dugova i potraživanja, mogu da ukinu različite administrativne namete ili regulacije kojima se ograničava poslovanje kompanija ili se ugoržava financijsko poslovanje, kao i sve prepreke, uključujući i fiskalne, koje onemogućavaju ravnopravnu utakmicu na tržištu.

Globalna kriza je samo dodatno zaoštrila borbu za tržište. Još početkom milenija članice EU su prepoznale potrebu ukidanja svih prepreka konkurentnosti te su strategiju razvitka do 2020.g. fokusirale na jačanju konkurentnosti evropskih kompanija. U segmentu oporezivanja PDV-om strategija uključuje nekoliko ciljeva: (i) ispravno funkcioniranje tržišta EU, koje pretpostavlja uklanjanje štetne konkurencije između članica kojom se fiskalnim mjerama favoriziraju kompanije

određene članice na internom tržištu EU, (ii) izjednačavanje principa oporezivanja PDV-om kojima se omogućava ravnopravna utakmica kompanija iz EU sa kompanijama iz ostatka svijeta na tržištu EU i (iii) jačanje konkurentnosti kompanija iz EU smanjivanjem troškova administriranja i uklanjanja devijacija u sistemu PDV-a koje dovode do „skrivenog“ oporezivanja inputa (tzv. kaskadni efekt) i opterećenja dobiti kompanija. Modernizacijom administriranja PDV-om smanjuju se troškovi poštivanja poreskih propisa, čime se indirektno jača likvidnost kompanija, što je vrlo značajno sada u vrijeme otežanog pristupa finansijskim izvorima, pogotovo za financiranje obrtnih sredstava³.

Analizom iskustava članica uočene su brojne devijacije u sistemu PDV-a u EU koje slabe konkurentnost EU-kompanija. Pored slabosti koncepta internog tržišta EU, koji podrazumijeva uklanjanje granica i slobodu kretanja dobara, usluga, osoba i kapitala, a koji s druge strane slabi kontrolu oporezivanja transakcija prometa dobara i usluga između članica i omogućuje poreske prevare ogromnih razmjera, izvore slabljenja konkurentnosti nalazimo u samom sistemu i politici PDV-a. Postojanje praga za oporezivanje, oslobađanja, diferenciranih stopa, određenih selektivnih odredaba i načela oporezivanja dobara i usluga može da dovede određene grupacije obaveznika, dobra ili usluge u povoljniji položaj u odnosu na druge EU⁴. Time se narušava načelna neutralnost PDV-a na ekonomski položaj obaveznika. Izvorne neravnopravne konkurencije možemo posmatrati sa stajališta efekata sistema PDV-a na položaj obaveznika na domaćem i na položaj obaveznika na međunarodnom tržištu. Kod analize efekata domaćeg sistema PDV-a analizira se položaj domaćih kompanija, grupacija ili sektora u odnosu na uvoznike i druge domaće kompanije, dok kod analize položaja domaćih obaveznika na svjetskom tržištu potrebno je komparirati karakteristike sistema PDV-a u zemlji i karakteristike sistema PDV-a u trećim zemljama.

3. REDIZAJNIRANJE POLITIKE PDV-A U SVIJETU

Mjere i instrumente koje su članice EU i druge zemlje usvojile krajem 2008.g. i početkom 2009.g. mogu se grupirati u nekoliko kategorija⁵:

- mjere koje su usmjerene na poticanje agregatne potražnje (smanjivanjem stope PDV-a i sužavanjem poreske osnovice),
- mjere kojima se jača fiskalna pozicija vlada (povećanjem stope PDV-a i sniženih stopa, sužavanjem opsega primjene diferenciranih stopa),
- mjere kojima se poboljšava likvidnost kompanija (produžavanjem rokova za podnošenje prijave i za plaćanje obaveze za PDV, skraćivanjem rokova za vraćanje povrata, mjere kojima se ublažavaju efekti stečaja kompanija na poslovne partnere),
- mjere kojima se ciljano potiče konkurentnost (npr. poboljšavanjem pozicija malih firmi u sistemu PDV-a),
- mjere protiv poreskih prevara u sistemu PDV-a,
- mjere koje vode pojednostavljenju administriranja PDV-om.

Primjećujemo da pojedine mjere imaju višestruke efekte. Mjere protiv poreskih prevara utiču i na jačanje konkurentnosti i jedinstvenog ekonomskog prostora, ali i na smanjenje poreske evazije i na porast prihoda od PDV-a. Pojednostavljenje administriranja PDV-om smanjuje troškove obaveznicima, čime se jača likvidnost privrede, ali i rasterećuju troškovi poreskih uprava, čime se ostvaruju uštede u budžetima koje se mogu usmjeriti u javne investicije. U daljem tekstu dajemo pregled aktualnih mjera koje su poduzele članice EU posljednjih mjeseci. Neke od mjera su kratkoročne, a efekti nekih se mogu očekivati tek na dulji rok.

³ Više o tome: D. Antić, "Refleksije redizajna sistema PDV-a u EU na BiH", 9. međunarodni simpozij « « Konkurentnost i evropski put BiH », Revicon, Neum, 29-31 maj 2008.

⁴ Više o tome: D. Antić, "Borba protiv prevara u sistemu PDV-a u funkciji osiguranja tržišne konkurentnosti", II Međunarodni simpozij "Financije i računovodstvo u funkciji gospodarskog rasta BiH", Mostar, 20/21-IX-2007., FIRCON, Mostar, str. 419-438.

⁵ Detaljnije o preduzetim mjerama u: D. Antić, "Potreba za redizajniranjem politike PDV-a u uvjetima globalne krize", 10. međunarodni simpozij « Evropski put BiH u uvjetima ekonomske krize », Neum, 28-30. maj 2009, Revicon – Sarajevo, str. 115-140.

Vodeći svjetski ekonomski ističu da je za ublažavanje ekonomske krize potrebno kombinirati različite fiskalne stimulanse koji uključuju: (i) djelovanje na strani javnih rashoda (npr. otvaranje javnih radova), (ii) stimulanse usmjerene prema potrošačima (npr. smanjenje stope PDV-a) ili (iii) stimulanse usmjerene prema kompanijama (npr. poticaji i subvencije).

Efekti mjera usmjerenih prema potrošačima i kompanijama su vrlo diskutabilni, dok najveći efekat mogu proizvesti mjere na strani javnih rashoda. Ekonomisti zaključuju da fiskalni stimulanse u svakom slučaju moraju biti pravovremeni, obimni, diverzificirani, dugotrajniji, kolektivni, stabilni i održivi.⁶ Izbor mjera i instrumenata za koje se vlade opredjeljuju u borbi protiv globalne recesije ovisi o značaju prihoda od PDV-a u ukupnim javnim prihodima i udjelu oporezive potrošnje. Veći stepen oporezivanja potrošnje ostavlja prostora za stimuliranje privatne potrošnje smanjenjem stopa PDV-a i širenjem opsega dobara i usluga na koje se primjenjuju diferencirane stope.

Uvođenje sniženih stopa PDV-a u sisteme članica EU je najpopularnija predizborna mjera, najčešće pravdana socijalnim razlozima, ublažavanjem regresivnih učinaka PDV-a na stanovništvo sa nižim dohodima, ili čak demografskim razlozima. Međutim, dosadašnja dugogodišnja praksa je pokazala drugačije efekte. Na primjer, snižene stope na bebi opremu, dječiju odjeću, obuću ili hranu nisu doprinijele povećavanju nataliteta. Smanjenje stopa ne mora uvijek da dovede do smanjenja cijena i poticaja za novu potrošnju. U praksi je već potvrđen model ponašanja obaveznika u situacijama kada se mijenjaju stope PDV-a. Porast poreskih stopa kod određenih dobara i usluga vrlo često dovodi do većeg porasta maloprodajnih cijena nego što iznosi porast poreskog tereta, a s druge strane smanjenje poreskih stopa u najvećem broju slučajeva dovodi do manjeg smanjenja maloprodajnih cijena nego što iznosi ukinuti porez. Veličina efekta snižavanja stopa PDV-a na cijene i nivo zaposlenosti u konačnici ovisi o mnogo faktora: preferencijama potrošača i cjenovnoj elastičnosti potražnje za određenim dobrima i uslugama, nivou konkurencije unutar sektora, obimu sive ekonomije, o tome da li je radno-intenzivna ili kapital-intenzivna djelatnost i dr.

Moguće je postići određene ekonomske koristi snižavanjem stopa PDV-a ukoliko se to ograniči na sektore koji su u većoj mjeri pogođeni sivom ekonomijom, odnosno neformalnim, neregistriranim, a time i neoporezovanim, aktivnostima. Ukoliko se smanje stope na dobra i usluge koje mnogi proizvode ili pružaju u domaćinstvima pretpostavlja se da će to uticati na promjenu preferencija domaćinstava ka većem korištenju usluga ili dobara nabavljenih od registriranih dobavljača. To ostavlja prostor za fokusiranje na efikasnije i produktivnije obavljanje redovnih poslova u formalnoj ekonomiji, umjesto da zaposleni svoje snage troše na poslove „uradi sam“. Porast produktivnosti dovodi do pojave efekata ekonomije obima, dok preusmjeravanje potrošnje ka regularnom tržištu dovodi do povećanja potražnje za određenim dobrima i uslugama, što potiče rast zaposlenosti u tim sektorima i ukupan rast ekonomije. Sve to konačno doprinosi do porastu poreskih prihoda (direktnih i indirektnih).

Studije su pokazale da se najveći efekti na prodajne cijene ostvaruju snižavanjem stopa PDV-a na proizvode krajnje potrošnje, lokalno isporučene. Ukoliko se stopa snižava na proizvode i usluge regionalnog karaktera, mobilne poreske osnovice, pod djelovanjem migracije stanovništva i tržišta efekti snižene stopa vrlo brzo će se istopiti. Povećana potražnja za tim proizvodima i dobrima dovešće do formiranja konačne cijene iznad željene prodajne cijene. S druge strane, snižavanje stopa PDV-a na međuprodukte i sirovine i materijal nema efekta na smanjenje troškova proizvodnje i prodajne cijene sektora, budući da PDV nije element cijene koštanja.

Intencija EU da sniženim stopama oporezuje radno-intenzivne usluge pravda se nastojanjem da se podstakne novo zapošljavanje u sektorima gdje su niski inputi, a visoka dodana vrijednost.

⁶ Više o tome: Spilimergo A., Symansky S., Blanchard O., Cottarelli C., „Fiscal Policy for the Crisis“, IMF staff position note SPN/08/01, IMF, Washington, 29 December 2008, www.imf.org, pp. 2 – 7.

Banja Luka: Bana Lazarevića, 78 000 Banja Luka, Tel/fax: +387 51 335 350, E-mail: oma@uino.gov.ba
Sarajevo: Đoke Mazalića 5, 71 000 Sarajevo, Tel:+387 33 279 553, Fax:+387 33 279 625, Web: www.oma.uino.gov.ba

Snižavanje stope PDV-a može imati efekte na veću zaposlenost ukoliko se primjenjuje na proizvode i usluge sa elastičnom potražnjom (npr. luksuzna dobra). S druge strane, smanjenje stopa na osnovne životne namirnice čije je potražnja cjenovno neelastična, osim ograničenih socijalnih efekata, neće dovesti do rasta potražnje i veće zaposlenosti tih sektora. Međutim, ne treba zaboraviti da je tržište rada dosta rigidno, ovisno o sektoru (radno- ili kapital-intenzivno), snazi konkurencije, tzv. strukturalnoj nezaposlenosti i postojanju fiksnih ugovora, te da je potreban duži rok da bi se pomjeranjem stopa PDV-a u određenim sektorima ostvarili efekti povećane zaposlenosti. Primjena snižene stope na proizvode i usluge za krajnju potrošnju gdje postoje supstituti može dovesti do favoriziranja određenih sektora potaknutog fiskalnim instrumentima, što može negativno uticati usmjeravanjem resursa u neefikasne sektore.

Analitičari smatraju da će efekte privremenog snižavanja stope u V. Britaniji osjetiti samo oni koji nisu u sistemu PDV-a budući da će im ulazni PDV iz nabavke, kojeg ne mogu odbiti, biti manji, a time i cijena koštanja. Profitiraće i humanitarna udruženja i karitativne institucije. Pored toga, smatra se da je opseg potrošnje dobara i usluga na koje se primjenjuje standardna stopa dosta uzak. Većina dobara i usluga se oporezuje nižom stopom ili nultom stopom (npr. izdavanje stanova, većina prehrambenih proizvoda, lož-ulje i energija za domaćinstva). Sljedeća primjedba se odnosi na nagli prelazak na nižu standardnu stopu, tako da obaveznici nisu bili pripremljeni, što im je stvorilo dodatne troškove brzog prilagođavanja. Na kraju, primjedba se odnosi na najavu ograničene vremenske primjene. Time se na određeni način potrošači žele podstaknuti da kupuju dobra u 2009.g. u većem obimu od potrebnog. S druge strane, to može biti i „mač s dvije oštrice“, s obzirom na poznati model ponašanja prodavaca u slučaju mijenjanja stopa. Imajući to u vidu realno je očekivati da će proizvođači koji prodaju dobra s neelastičnom potražnjom svoja ulaganja odložiti za 2010.g. kada stopa poreza bude vraćena na 17,5%, jer im to omogućava veće povećanje cijena i ostvarenje dodatnog profita u 2010. Vodeći ekonomisti MMF-a smatraju snižavanje stope za nekoliko procenata nedovoljnim da se podstakne agregatna potrošnja⁷. Zanimljivo je da su neke zemlje EU i u svijetu posegnule i za povećanjem standardne stope u cilju očuvanja fiskalnih prihoda⁸, pri tome zaboravljajući da to vodi u dalju kontrakciju potrošnje i ekonomskih aktivnosti. Nadalje, povećanje standardne stope dovodi do rasta cijena, što u slučaju energenata, može biti pogubno. Prošle godine, u vrijeme burnog rasta cijena energenata, sirovina i hrane na svjetskom tržištu, pokazalo se da su sistemi stopa većine članica (standardna + jedna ili više diferenciranih stopa) postali generator inflacije. Visoke standardne stope u članicama EU, koje su rezultat primjene skale sniženih stopa PDV-a, u nekim zemljama i nulte stope, kao i širokog dijapazona derogacija od općih pravila oporezivanja, preko porasta cijena nafte i derivata, postale su katalizator porasta cijena svih dobara i usluga, pa i onih zbog kojih su i uvedene snižene i nulte stope. Time je u suštini obezvrijeđen osnovni motiv kojim su se vodile članice – zaštita životnog standarda građana. Povećavanje standardnih stopa tako može neutralizirati fiskalne injekcije koje članice dobijaju od međunarodnih institucija.

Isto tako, potrebno je voditi računa da reakcija potrošača na smanjenje stopa PDV-a nije ista u vrijeme recesije i rasta nezaposlenosti kao u vrijeme rasta ekonomskih aktivnosti. Gubljenje posla, smanjenje plata zbog kraćeg radnog vremena, strah od gubitka posla, rast obaveza za kamate za primljene kredite i pooštavanje uvjeta za novo kreditiranje – sve su to faktori koji opredjeljuju potrošnju građana i koji utiču na smanjenje raspoloživog dohotka za potrošnju. U takvoj situaciji stanovništvo će se opredjeljivati na kupovinu nužnih dobara i usluga, te snižavanje stopa PDV-a mogu dovesti do pada cijena samo kod proizvoda i usluga koji imaju veći udio u ukupnoj potrošnji. Efekti većine pobrojanih mjera uglavnom su usmjereni na jačanje likvidnosti i ekonomskog položaja kompanija, te na stimuliranje potrošnje stanovništva, koje lančano proizvodi efekte na rast prodaje, investicija, dohotka, zaposlenosti i dr. Međutim, neke mjere mogu imati i negativne

⁷ Ibid. pp. 6 – 7.

⁸ Latvija je u zvaničnom objašnjenju povećanje stopa PDV-a pravdala potrebom za „ublažavanje posljedice ekonomske krize“.

efekte. Postojanje praga za registraciju za PDV-e može da djeluje pozitivno ili negativno na kompanije koje nisu u sistemu PDV-a, ali i na obaveznike ukoliko su u poslovanju upućene na male firme. Za male firme koje nemaju velike nabavke, a prodaju svoje proizvode ili usluge kao krajnju potrošnju smanjivanje praga za registraciju može biti udar na likvidnost i na poslovanje. S druge strane, pozitivne efekte će ostvariti obaveznici koji imaju nabavke od malih firmi budući da prodajna cijena malih firmi neće biti opterećena PDV iz njihovih nabavki. Obrnuto se dešava ukoliko se povećava prag za oporezivanje. Veličina efekta PDV-a skrivenog u cijeni koštanja na proizvodne troškove obaveznika PDV-a i krajnje prodajne cijene ovisi o udjelu tih malih firmi ili oslobođenih sektora (npr. finansijski, poštanski) u BDP-u. Zbog ovoga prijedlozi da se oporezuju finansijske usluge između obaveznika, kao i da se u PDV grupe uključuju i finansijske kompanije, idu u pravcu minimiziranja uticaja kaskadnog efekta PDV-a skrivenog u nabavkama kompanija koje nisu obaveznici na opći nivo cijena dobara i usluga u zemlji.

Sličan slučaj imamo i u vezi uvođenja različitih vrsta prijava PDV-a koje mogu imati različite posljedice po obaveznike. Produžavanje poreskog razdoblja negativno utiče na obavezike koji su izvoznici, kao i na investitore, jer neminovno produžava rok za povrat PDV-a. S druge strane, maksimalna skraćivanja roka povrata PDV-a pod pritisak stavlja poreske uprave da u kratkom roku vrše verifikaciju povrata, te mogu predstavljati novi „okidač“ za poreske prevare. Uvođenje posebnih aranžmana, npr. gotovinskog knjigovodstva, ne mora *a priori* firme dovesti u povoljan položaj. Kompanije koje imaju takvu poziciju da mogu odlagati plaćanje obaveza dobavljačima radije će se opredijeliti za opći princip oporezivanja, koji podrazumijeva odbitak ulaznog PDV-a iz nabavki i smanjenje poreske obaveze za taj iznos. Taj iznos ulaznog PDV služi kao beskamatni kredit. Mjere koje se uvode protiv poreskih prevara, poput ekspanzije primjene mehanizma „obrnutog terećenja“ (engl. *reverse charge mechanism*) ili podnošenje dodatnih prijava ili liste nabavki/prodaje mogu dodatno opteretiti troškove regularnih obaveznika. Sadašnja pravila elektronskog podnošenja prijava u EU su jako kompleksna i zahtijevaju dodatne napore obveznika. S druge strane, sve mjere imaju odraza i na troškove poreskih uprava. Više stopa, niži prag za oporezivanje, širok opseg oslobađanja, posebne sheme i dr. opterećuju budžete poreskih uprava, tako da je neto fiskalni efekat mjera upitan.

4. POTREBA ZA BALANSIRANJEM (*trade-offs*)

Analiza efekata mjera i instrumenata za kojima države posežu u segmentu politike PDV-a pokazalo je da je potrebno određeno balansiranje. Svaka mjera može da proizvede i pozitivne i negativne efekte. Stoga potreban je tzv. „*trade offs*“, da se žrtvuju maksimalne koristi jedne mjere u korist pozitivnih efekata drugih mjera. Potrebno je da mjere budu što više ciljane na određene segmente ili tržišta (kao primjena sniženih stopa kod radno-intenzivnih djelatnosti), a da istovremeno ne produbljuju devijacije na tržištu ili ne proizvode nove nekonkurentnosti, uz balansiranje troškova i koristi i za obaveznike i za poreske uprave.

Koje su pouke za Bosnu i Hercegovinu? U odsustvu monetarne politike fiskalna politika u BiH preostaje kao osnovna poluga makroekonomske politike. Prihodi od PDV-a predstavljaju osnovne prihode svih nivoa vlada u BiH, čime je osjetljivost na oscilacije u naplati veća. Zanimajući konstantne političke rasprave u vezi sa uvođenjem diferenciranih stopa, čiji pozitivni efekti na agregatnu potražnju su vrlo upitni, fokus aktivnosti trebalo bi usmjeriti ka onim mjerama i instrumentima u politici PDV-a koje doprinose jačanju likvidnosti kompanija, smanjenju poreskih prevara i snažnijoj konkurentnosti. O tome koji su prijedlozi u BiH u opticaju i koje mjere bi se mogle poduzeti u sistemu PDV-a u BiH da bi se ostvarili navedeni ciljevi u idućem broju biltena.

Konsolidovani izvještaji

(pripremila: Mirela Kadić, pomoćnik za istraživački rad)

Tabela 1. (Konsolidovani izvještaji: BiH: entiteti, JR)

Konsolidovani izvještaj uključuje:

- prihode od indirektnih poreza koje prikuplja Uprava za indirektno oporezivanje na Jedinstveni račun,
- transfere sa Jedinstvenog računa UIO za servisiranje vanjskog duga,
- transfere sa Jedinstvenog računa UIO za finansiranje Brčko Distrikta, kantona, općina i Direkcija za puteve,
- prihode budžeta Bosne i Hercegovine sa Jedinstvenog računa UIO,
- prihode i rashode budžeta Federacije BiH,
- prihode i rashode budžeta Republike Srpske.

Tabela 2.1. (Konsolidovani izvještaji: BiH: Država, entiteti, BD, fondovi, kantoni, općine)

1. Konsolidovani izvještaj uključuje:

- prihode i rashode budžeta BiH
- prihode i rashode budžeta Brčko Distrikta
- prihode i rashode fonda BD
- prihode i rashode budžeta RS
- prihode i rashode vanbudžetskih fondova RS
- prihode i rashode općina RS
- prihode i rashode budžeta FBiH
- prihode i rashode federalnih i kantonalnih vanbudžetskih fondova
- prihode i rashode budžeta kantona
- prihode i rashode općina FBiH

2. U izvještaj je uključena amortizacija vanjskog duga

3. Procijenjeni su podaci za općine FBiH: Ravno, Prozor (svi mjeseci), Donji Vakuf (4,5.i 6.), Tomislavgrad, Neum (5.i 6.), Sarajevo, Tešanj i Pale-Prača (6.mjesec)

4. Procijenjeni su mjesečni podaci za općine RS na osnovu kvartalnih izvještaja dostavljenih od MF RS

Tabela 2.2. (Konsolidovani izvještaji: BiH: Država, entiteti, BD, kantoni)

1. Konsolidovani izvještaj uključuje:

- prihode i rashode budžeta BiH
- prihode i rashode budžeta Brčko Distrikta
- prihode i rashode budžeta RS
- prihode i rashode budžeta FBiH
- prihode i rashode budžeta kantona

Tabela 2.3. (Konsolidovani izvještaji: FBiH: budžet FBiH, fondovi, kantoni, općine)

1. Konsolidovani izvještaj uključuje:

- prihode i rashode budžeta FBiH
- prihode i rashode federalnih i kantonalnih vanbudžetskih fondova
- prihode i rashode budžeta kantona
- prihode i rashode općina FBiH

2. Procijenjeni su podaci za općine FBiH: Ravno, Prozor (svi mjeseci), Donji Vakuf (4,5.i 6.), Tomislavgrad, Neum (5.i 6.), Sarajevo, Tešanj i Pale-Prača (6.mjesec)

Tabela 2.4. (Konsolidovani izvještaji: RS: budžet RS, fondovi, općine)

1. Konsolidovani izvještaj uključuje:
 - prihode i rashode budžeta RS
 - prihode i rashode vanbudžetskih fondova RS
 - prihode i rashode općina RS

Tabele 3.1. – 3.3. (Konsolidovani izvještaji: kantoni)

1. Konsolidovani izvještaj uključuje:
 - Prihode i rashode budžeta kantona
 - Prihode i rashode budžeta pripadajućih općina

BiH: entiteti i JR, I-VI, 2009.

		I	II	III	IV	V	VI	VII	Q1	Q2	Q3	Ukupno
1	Tekući Prihodi	384,6	359,4	402,3	417,5	426,9	445,6	499,0	1146,3	1290,0	499,0	2935,3
11	Porezni prihodi	367,0	337,2	370,4	392,8	380,0	387,7	441,6	1074,6	1160,5	441,6	2676,7
111	Indirektni porezi (i sredstva sa JR)	351,7	316,9	322,8	335,6	355,0	365,1	420,0	991,4	1055,7	420,0	2467,1
	PDV	254,3	209,2	191,4	213,1	222,7	235,1	255,8	654,9	670,9	255,8	1581,7
	PDV na uvoze	126,3	151,9	174,9	177,3	161,5	178,3	182,6	453,0	517,1	182,6	1152,6
	PDV obaveza prema PDV prijavama	168,1	109,4	106,1	100,2	117,5	116,8	124,4	383,6	334,6	124,4	842,5
	PDV prema automatskom razrezu od stane UIO	0,0	0,0		0,0	0,1	0,0	0,1	0,1	0,1	0,1	0,2
	PDV jednokratne uplate	0,1	0,4	0,1	0,2	0,1	0,1	0,1	0,6	0,4	0,1	1,0
	Ostalo	2,6	1,9	2,3	1,6	1,7	1,8	2,4	6,9	5,2	2,4	14,5
	Povrat PDV	-42,8	-54,4	-92,0	-66,3	-58,2	-61,9	-53,7	-189,2	-186,3	-53,7	-429,2
	Carine	22,3	27,7	33,2	32,4	27,9	28,5	29,7	83,2	88,8	29,7	201,6
	Porez na promet	0,4	0,7	0,6	1,0	0,6	0,5	0,7	1,7	2,1	0,7	4,5
	Akciza	61,7	65,4	81,8	71,5	84,9	89,7	104,9	209,0	246,0	104,9	559,9
	uvozni pr.	49,1	44,2	55,9	45,4	53,4	57,6	74,0	149,2	156,3	74,0	379,5
	u zemlji	12,6	21,2	25,9	26,1	31,5	32,1	30,9	59,8	89,7	30,9	180,5
	Putarina	12,0	13,3	15,4	16,7	17,9	10,7	27,5	40,7	45,4	27,5	113,6
	Ostalo	1,0	1,1	1,3	1,4	1,5	1,4	1,8	3,4	4,2	1,8	9,5
	Ostali povrati	-0,2	-0,5	-0,8	-0,4	-0,5	-0,9	-0,4	-1,5	-1,8	-0,4	-3,6
112	Direktni porezi	15,3	20,3	47,5	57,2	25,0	22,6	21,6	83,1	104,8	21,6	209,5
	Porezi na dohodak i dobit	14,2	18,6	45,7	56,0	24,0	21,6	20,4	78,5	101,6	20,4	200,5
	Ostali poreski prihodi	1,1	1,7	1,8	1,1	1,0	1,1	1,2	4,6	3,2	1,2	9,0
12	Neporezni prihodi	16,0	21,9	31,5	24,5	46,8	57,2	56,8	69,4	128,4	56,8	254,7
13	Ostali prihodi	0,0	0,1	0,1	0,1	0,0	0,5	0,1	0,2	0,6	0,1	0,9
14	Donacije/grantovi	0,7		0,2	0,1	0,0	0,0	0,0	0,9	0,0	0,0	1,0
15	Transferi viših nivoa	0,8	0,2	0,2	0,1	0,1	0,3	0,4	1,2	0,5	0,4	2,1

		I	II	III	IV	V	VI	VII	Q1	Q2	Q3	Ukupno
2	Tekući Rashodi	311,6	374,2	396,9	437,7	419,7	468,3	468,3	1082,7	1325,6	468,3	2876,6
21	Tekući izdaci	56,3	80,3	82,0	88,0	86,3	107,0	65,3	218,6	281,3	65,3	565,2
211	Plaće i naknade	53,0	72,7	72,4	72,9	73,2	91,8	50,4	198,1	238,0	50,4	486,5
212	Izdaci za materijal i usluge	3,4	7,6	9,6	15,1	13,1	15,2	14,9	20,5	43,3	14,9	78,7
22	Grantovi/Socijalni transferi/Subvencije	17,4	55,4	69,6	86,9	81,6	74,6	106,7	142,4	243,1	106,7	492,2
23	Plaćanje kamate	0,7	9,1	13,1	2,2	20,2	23,5	3,0	22,8	45,9	3,0	71,7
24	Ostali izdaci/potrošnja/transferi	1,0	20,6	21,6	24,4	21,8	28,3	27,0	43,2	74,5	27,0	144,7
25	Transferi sa JR	216,8	200,8	176,8	210,9	188,0	213,1	243,1	594,4	612,0	243,1	1449,6
	od čega: Budžet BiH	52,3	60,7	62,2	62,2	56,5	62,2	65,0	175,2	180,8	65,0	421,0
	od čega: FBiH / kantoni, opštine, Direkcija za ceste	124,0	110,9	84,1	115,4	99,0	113,6	138,2	319,0	328,0	138,2	785,2
	od čega: RS / gradovi, opštine, JP "Putevi RS"	29,8	20,0	21,3	23,5	22,2	26,5	28,1	71,1	72,2	28,1	171,4
	od čega: Brčko	10,6	9,2	9,2	9,8	10,3	10,9	11,9	29,1	31,0	11,9	72,0
27	Transferi kantonima, opstinama i gradovima	18,7	7,5	33,6	22,7	22,6	21,8	22,6	59,8	67,1	22,6	149,5
28	Neto pozajmljivanje*	0,7	0,5	0,2	2,6	-0,7	-0,1	0,5	1,4	1,8	0,5	3,7
3	Neto nabavka nefinansijskih sredstava	0,3	9,7	10,8	5,7	5,6	7,8	5,2	20,9	19,0	5,2	45,1
4	Vladin suficit (+)/ deficit(-) (1-2-3)	72,6	-24,5	-5,4	-25,8	1,6	-30,4	25,4	42,7	-54,6	25,4	13,5
5	Neto finansiranje**	-0,63	-0,40	15,96	97,48	154,84	-19,36	372,96	14,9	233,0	373,0	620,9

Tabela 1.

BiH: Država, entiteti, BD, fondovi, kantoni, općine, I-VI, 2009.

	2009	I	II	III	IV	V	VI	Q1	Q2	Ukupno
1	Prihodi (11+12+13+14)	707.560.571	772.152.841	833.284.743	980.674.250	824.836.797	888.928.389	2.312.998.156	2.694.439.435	5.007.437.591
11	Prihodi od poreza	626.290.262	685.668.062	734.624.743	764.363.605	715.074.920	726.686.769	2.046.583.068	2.206.125.293	4.252.708.361
	Porezi na dohodak i dobit	28.946.787	45.658.000	81.843.341	117.198.916	61.013.413	50.217.123	156.448.128	228.429.452	384.877.580
	Doprinosi za socijalnu zaštitu	257.908.149	297.425.505	304.245.251	306.379.390	290.276.119	306.718.806	859.578.905	903.374.315	1.762.953.221
	Porez na imovinu	11.919.255	11.686.442	10.680.107	9.426.445	7.401.727	8.265.195	34.285.804	25.093.367	59.379.171
	Prihodi od indirektnih poreza	326.323.974	329.261.352	336.459.165	328.770.804	353.468.833	358.855.201	992.044.491	1.041.094.839	2.033.139.330
	Ostali porezi	1.192.097	1.636.763	1.396.879	2.588.050	2.914.827	2.630.444	4.225.739	8.133.320	12.359.059
12	Neporezni prihodi	67.990.475	75.980.295	87.941.274	207.973.043	101.925.228	143.999.103	231.912.045	453.897.374	685.809.419
13	Grantovi	12.083.674	8.795.873	9.050.517	7.307.816	6.737.600	16.698.187	29.930.064	30.743.603	60.673.667
14	Ostali prihodi	1.196.160	1.708.610	1.668.210	1.029.785	1.099.049	1.544.330	4.572.980	3.673.165	8.246.144
2	Rashodi (21+22+23)	673.469.620	767.621.738	884.902.138	858.166.148	849.833.251	930.685.857	2.325.993.497	2.638.685.256	4.964.678.752
21	Tekući izdaci	668.153.783	757.951.326	872.867.870	844.137.342	838.150.234	915.840.492	2.298.972.979	2.598.128.067	4.897.101.046
	Bruto plate i naknade	230.872.472	259.368.248	262.425.369	258.237.829	260.703.854	319.721.583	752.666.089	838.663.266	1.591.329.355
	Izdaci za materijal i usluge	130.134.294	184.011.866	202.963.147	183.787.352	191.376.614	218.648.045	517.109.307	593.812.011	1.110.921.318
	Grantovi	304.668.733	304.349.497	393.264.404	398.630.344	364.571.378	352.020.191	1.002.282.634	1.115.221.913	2.117.504.547
	Izdaci za kamate i ostale naknade	2.478.283	10.221.716	14.214.950	3.481.817	21.498.388	25.450.672	26.914.949	50.430.877	77.345.826
22	Ostali rashodi	4.551.237	9.018.845	11.895.031	11.809.636	12.743.315	15.659.884	25.465.113	40.212.834	65.677.947
23	Neto pozajmljivanje*	764.600	651.567	139.237	2.219.171	-1.060.298	-814.519	1.555.405	344.355	1.899.759
3	Neto nabavka nefinansijskih sredstava	17.794.174	20.535.708	26.557.575	26.646.360	31.184.395	47.313.656	64.887.457	105.144.411	170.031.868
4	Vladin suficit/deficit (1-2-3)	16.296.777	-16.004.605	-78.174.969	95.861.741	-56.180.849	-89.071.123	-77.882.798	-49.390.232	-127.273.029
5	Neto finansiranje**	613.729	-1.684.680	15.424.043	100.471.852	157.867.739	-25.072.196	14.353.092	233.267.394	247.620.486

Tabela 2.1.

BiH: Država, entiteti, BD, kantoni, I-VI, 2009.

	2009	I	II	III	IV	V	VI	Q1	Q2	Ukupno
1	Prihodi (11+12+13+14)	361.428.773	384.567.688	439.342.812	577.438.561	450.466.367	493.803.508	1.185.339.273	1.521.708.436	2.707.047.709
11	Prihodi od poreza	319.298.953	340.213.980	383.291.493	401.195.094	378.019.476	371.096.110	1.042.804.426	1.150.310.681	2.193.115.107
	Porezi na dohodak i dobit	23.185.593	39.045.333	76.485.845	103.317.370	53.990.200	43.046.132	138.716.772	200.353.702	339.070.474
	Porez na imovinu	2.616.954	2.550.559	1.618.842	1.547.039	1.591.952	1.682.943	6.786.355	4.821.934	11.608.289
	Prihodi od indirektnih poreza	292.781.079	297.423.279	304.253.151	294.137.097	319.854.295	324.343.011	894.457.509	938.334.402	1.832.791.911
	Ostali porezi	715.327	1.194.809	933.655	2.193.589	2.583.030	2.024.024	2.843.791	6.800.643	9.644.434
12	Neporezni prihodi	37.355.275	42.477.553	55.144.550	173.230.120	70.476.578	109.853.520	134.977.378	353.560.218	488.537.596
13	Grantovi	4.750.762	1.736.662	852.211	2.949.876	1.958.317	12.370.135	7.339.635	17.278.328	24.617.963
14	Ostali prihodi	23.784	139.492	54.558	63.471	11.996	483.742	217.834	559.209	777.043
2	Rashodi (21+22+23)	313.072.038	361.273.485	442.477.429	454.447.819	454.124.361	519.336.359	1.116.822.952	1.427.908.538	2.544.731.490
21	Tekući izdaci	311.207.586	356.708.261	438.404.874	445.499.994	448.472.113	513.014.462	1.106.320.721	1.406.986.569	2.513.307.290
	Bruto plate i naknade	195.666.838	221.839.913	222.760.579	220.823.261	223.359.595	280.374.290	640.267.330	724.557.146	1.364.824.476
	Izdaci za materijal i usluge	23.099.718	33.162.532	38.208.844	44.588.143	42.045.367	70.501.761	94.471.095	157.135.270	251.606.365
	Grantovi	91.022.478	92.530.863	164.262.234	177.818.537	162.819.699	137.822.981	347.815.575	478.461.218	826.276.793
	Izdaci za kamate i ostale naknade	1.418.553	9.174.952	13.173.216	2.270.053	20.247.451	24.315.429	23.766.721	46.832.934	70.599.655
22	Ostali rashodi	1.280.520	4.127.522	4.129.946	6.541.133	6.544.775	6.528.415	9.537.988	19.614.323	29.152.311
23	Neto pozajmljivanje*	583.932	437.702	-57.391	2.406.692	-892.527	-206.518	964.243	1.307.647	2.271.890
3	Neto nabavka nefinansijskih sredstava	7.421.692	9.851.371	14.836.257	11.052.760	16.892.610	31.681.541	32.109.321	59.626.911	91.736.232
4	Vladin suficit/deficit (1-2-3)	40.935.043	13.442.832	-17.970.874	111.937.981	-20.550.603	-57.214.392	36.407.000	34.172.986	70.579.987
5	Neto finansiranje**	-1.284.777	-640.935	15.568.201	100.858.810	154.684.991	-24.366.718	13.642.489	231.177.083	244.819.572

Tabela 2.2.

FBiH: Budžet FBiH, fondovi, kantoni, općine, I-VI, 2009.

	2009	I	II	III	IV	V	VI	Q1	Q2	Ukupno
1	Prihodi (11+12+13+14)	420.901.046	442.128.029	479.281.580	508.005.068	512.151.480	533.198.818	1.342.310.654	1.553.355.366	2.895.666.020
11	Prihodi od poreza	380.465.471	397.318.854	424.588.174	452.494.644	438.185.424	424.224.948	1.202.372.499	1.314.905.016	2.517.277.514
	Porezi na dohodak i dobit	14.291.383	24.764.333	36.341.875	73.548.990	39.520.508	25.796.982	75.397.592	138.866.480	214.264.072
	Doprinosi za socijalnu zaštitu	189.782.744	196.151.137	196.919.324	200.326.413	199.070.420	199.499.516	582.853.204	598.896.349	1.181.749.553
	Porez na imovinu	9.561.869	9.173.423	7.951.537	6.933.095	4.968.560	5.747.737	26.686.828	17.649.392	44.336.220
	Prihodi od indirektnih poreza	166.247.895	166.550.427	182.769.878	170.811.983	194.212.952	192.521.125	515.568.200	557.546.059	1.073.114.260
	Ostali porezi	581.580	679.534	605.560	874.163	412.984	659.589	1.866.674	1.946.736	3.813.410
12	Neporezni prihodi	37.132.332	40.265.322	50.817.931	51.328.723	68.682.473	102.427.033	128.215.584	222.438.229	350.653.814
13	Grantovi	3.128.382	3.980.729	3.263.494	3.717.805	4.699.387	5.997.846	10.372.605	14.415.039	24.787.644
14	Ostali prihodi	174.861	563.124	611.981	463.896	584.195	548.991	1.349.966	1.597.083	2.947.048
2	Rashodi (21+22+23)	406.187.189	447.045.860	525.085.256	500.316.201	481.686.983	563.902.935	1.378.318.305	1.545.906.119	2.924.224.424
21	Tekući izdaci	403.249.731	442.460.993	517.780.060	497.253.703	477.632.812	557.301.872	1.363.490.784	1.532.188.388	2.895.679.171
	Bruto plate i naknade	105.317.736	131.630.984	133.328.938	125.666.754	130.249.064	190.068.676	370.277.658	445.984.495	816.262.153
	Izdaci za materijal i usluge	99.487.504	106.940.387	114.644.549	110.351.967	110.039.570	133.572.467	321.072.441	353.964.004	675.036.444
	Grantovi	197.236.165	203.408.125	258.679.075	260.773.379	226.840.950	218.395.328	659.323.365	706.009.657	1.365.333.022
	Izdaci za kamate i ostale naknade	1.208.325	481.496	11.127.499	461.603	10.503.228	15.265.401	12.817.320	26.230.232	39.047.552
22	Ostali rashodi	2.880.211	4.500.817	7.374.579	3.255.611	4.185.649	7.118.578	14.755.608	14.559.838	29.315.446
23	Neto pozajmljivanje*	57.247	84.050	-69.383	-193.113	-131.478	-517.515	71.914	-842.107	-770.193
3	Neto nabavka nefinansijskih sredstava	10.096.351	9.502.850	7.419.837	11.707.387	14.338.768	18.220.885	27.019.038	44.267.040	71.286.078
4	Vladin suficit/deficit (1-2-3)	4.617.506	-14.420.681	-53.223.514	-4.018.520	16.125.729	-48.925.001	-63.026.689	-36.817.792	-99.844.481
5	Neto finansiranje**	461.580	-1.837.329	15.271.394	101.218.193	156.035.203	-23.730.130	13.895.645	233.523.266	247.418.910

Tabela 2.3.

RS: Budžet RS, fondovi, općine, I-VI, 2009.

	2009	I	II	III	IV	V	VI	Q1	Q2	Ukupno
1	Prihodi (11+12+13+14)	199.869.723	238.940.445	271.574.783	264.504.602	233.252.523	254.397.842	710.384.951	752.154.967	1.462.539.917
11	Prihodi od poreza	170.507.695	206.065.439	234.892.521	235.237.719	204.703.305	223.500.373	611.465.655	663.441.397	1.274.907.052
	Porezi na dohodak i dobit	14.228.337	19.746.171	43.882.860	42.518.999	20.425.875	22.445.238	77.857.369	85.390.111	163.247.481
	Doprinosi za socijalnu zaštitu	67.084.306	99.415.423	105.271.431	104.054.948	89.380.379	105.252.494	271.771.160	298.687.820	570.458.980
	Porez na imovinu	2.337.906	2.494.303	2.721.763	2.487.827	2.428.966	2.517.458	7.553.972	7.434.251	14.988.222
	Prihodi od indirektnih poreza	86.385.890	83.461.187	82.233.011	85.965.619	92.294.579	93.179.147	252.080.089	271.439.345	523.519.434
	Ostali porezi	471.255	948.354	783.456	210.328	173.506	106.037	2.203.065	489.870	2.692.935
12	Neporezni prihodi	22.407.362	27.161.802	30.209.197	27.043.023	26.509.727	28.239.093	79.778.361	81.791.843	161.570.204
13	Grantovi	5.933.367	4.567.717	5.416.836	1.657.971	1.524.637	1.663.037	15.917.921	4.845.645	20.763.566
14	Ostali prihodi	1.021.299	1.145.486	1.056.229	565.889	514.854	995.339	3.223.014	2.076.082	5.299.096
2	Rashodi (21+22+23)	203.342.265	247.416.354	281.590.996	277.648.632	284.769.040	277.529.355	732.349.615	839.947.027	1.572.296.642
21	Tekući izdaci	201.103.786	243.466.284	278.036.645	267.924.183	278.004.024	270.423.937	722.606.715	816.352.143	1.538.958.858
	Bruto plate i naknade	70.233.937	69.942.080	70.040.237	70.788.249	70.849.201	69.746.357	210.216.254	211.383.807	421.600.061
	Izdaci za materijal i usluge	23.012.583	65.727.736	73.363.072	59.749.092	60.515.360	61.705.490	162.103.391	181.969.942	344.073.333
	Grantovi	106.591.703	98.057.329	131.545.885	134.366.629	135.644.940	128.786.819	336.194.918	398.798.387	734.993.305
	Izdaci za kamate i ostale naknade	1.265.563	9.739.139	3.087.451	3.020.214	10.994.523	10.185.271	14.092.152	24.200.008	38.292.160
22	Ostali rashodi	1.531.126	3.382.554	3.345.730	7.312.164	7.693.836	7.402.422	8.259.409	22.408.422	30.667.831
23	Neto pozajmljivanje*	707.353	567.517	208.620	2.412.285	-928.819	-297.003	1.483.491	1.186.462	2.669.953
3	Neto nabavka nefinansijskih sredstava	6.557.336	9.900.019	16.663.570	12.369.259	11.111.037	11.352.707	33.120.924	34.833.003	67.953.928
4	Vladin suficit/deficit (1-2-3)	-10.029.878	-18.375.928	-26.679.782	-25.513.290	-62.627.554	-34.484.220	-55.085.588	-122.625.064	-177.710.652
5	Neto finansiranje**	152.149	152.649	152.649	-746.341	1.832.536	-1.342.066	457.447	-255.871	201.576

Tabela 2.4.

Posavski kanton, I-VI, 2009.

		I	II	III	IV	V	VI	Q1	Q2	I-VI 2009	I-VI 2008
1	Prihodi (11+12+13+14)	2.910.075	2.046.434	2.669.607	3.072.257	4.071.836	2.525.487	7.626.116	9.669.581	17.295.697	21.107.310
11	Prihodi od poreza	2.136.462	1.681.150	2.059.492	2.541.017	2.073.835	2.078.148	5.877.103	6.693.000	12.570.103	15.844.788
	Porezi na dohodak i dobit	146.828	136.598	379.781	742.126	305.884	277.011	663.206	1.325.020	1.988.226	1.987.163
	Porez na imovinu	50.711	33.473	24.064	34.033	29.860	57.063	108.247	120.955	229.203	261.742
	Indirektni porezi	1.921.038	1.494.251	1.639.368	1.759.756	1.734.110	1.741.539	5.054.657	5.235.404	10.290.062	13.339.102
	Ostali porezi	17.885	16.828	16.280	5.103	3.982	2.535	50.993	11.620	62.613	256.781
12	Neporezni prihodi	551.256	365.285	585.424	390.720	439.441	397.806	1.501.965	1.227.966	2.729.932	3.129.380
13	Grantovi	222.356	0	24.691	140.520	1.558.561	49.534	247.047	1.748.615	1.995.662	1.979.129
14	Ostali prihodi	0	0	0	0	0	0	0	0	0	154.013
2	Rashodi (21+22)	2.674.705	3.364.393	2.664.348	2.583.762	2.845.399	2.793.350	8.703.446	8.222.511	16.925.957	19.077.799
21	Tekući izdaci	2.674.705	3.364.393	2.664.348	2.583.762	2.848.899	2.793.350	8.703.446	8.226.011	16.929.457	19.077.948
	Bruto plaće i naknade	1.701.767	1.734.507	1.740.624	1.733.393	1.725.622	1.706.055	5.176.897	5.165.070	10.341.967	10.542.322
	Izdaci za materijal i usluge	633.595	675.853	672.658	498.283	469.917	585.125	1.982.106	1.553.326	3.535.432	4.328.421
	Grantovi	322.860	952.840	248.399	352.086	653.360	502.169	1.524.099	1.507.616	3.031.714	4.183.711
	Izdaci za kamate i ostale naknade	16.483	1.193	2.668	0	0	0	20.344	0	20.344	23.494
	Doznake nižim potrošackim jedinicama	0	0	0	0	0	0	0	0	0	
22	Neto pozajmljivanje*	0	0	0	0	-3.500	0	0	-3.500	-3.500	-149
3	Neto nabavka nefinansijskih sredstava	338.356	293.344	78.138	24.134	294.477	63.749	709.837	382.360	1.092.197	946.730
4	Vladin suficit/deficit (1-2-3)	-102.986	-1.611.302	-72.880	464.361	931.960	-331.611	-1.787.168	1.064.710	-722.458	1.082.781
5	Neto finansiranje**	0	0	0	0	0	0	0	0	0	-11.859

Tabela 3.1.

Unsko-sanski kanton, I-VI, 2009.

		I	II	III	IV	V	VI	Q1	Q2	I-VI 2009	I-VI 2008
1	Prihodi (11+12+13+14)	16.879.496	15.066.541	15.744.683	19.689.764	19.677.749	19.318.018	47.690.720	58.685.531	106.376.251	123.342.249
11	Prihodi od poreza	13.115.451	11.907.454	12.231.764	16.345.315	13.370.649	14.576.421	37.254.669	44.292.384	81.547.053	98.104.968
	Porezi na dohodak i dobit	652.461	633.805	996.271	4.290.544	1.733.162	1.652.189	2.282.537	7.675.895	9.958.432	11.138.770
	Porez na imovinu	676.893	595.498	385.930	300.716	342.713	361.048	1.658.321	1.004.477	2.662.798	3.413.517
	Indirektni porezi	11.775.006	10.665.780	10.841.059	11.743.237	11.282.343	12.551.394	33.281.845	35.576.974	68.858.819	83.092.981
	Ostali porezi	11.091	12.371	8.504	10.818	12.431	11.790	31.965	35.039	67.004	459.700
12	Neporezni prihodi	3.368.727	2.459.199	2.859.018	3.031.372	4.458.396	3.333.043	8.686.944	10.822.811	19.509.755	23.413.621
13	Grantovi	390.785	704.421	653.901	313.077	1.848.704	1.408.554	1.749.107	3.570.335	5.319.442	1.823.660
14	Ostali prihodi	4.533	-4.533	0	0	0	0	0	0	0	
2	Rashodi (21+22)	16.305.907	16.347.920	20.856.300	16.576.334	17.293.641	20.587.445	53.510.128	54.457.420	107.967.547	101.073.387
21	Tekući izdaci	16.311.696	16.351.507	20.855.624	16.582.316	17.293.641	20.587.445	53.518.828	54.463.402	107.982.229	101.058.434
	Bruto plaće i naknade	11.335.351	11.195.414	12.558.462	11.504.620	10.849.917	11.134.613	35.089.227	33.489.151	68.578.378	62.455.619
	Izdaci za materijal i usluge	1.757.583	1.572.992	1.665.807	1.058.234	1.474.805	2.013.992	4.996.381	4.547.031	9.543.413	10.718.618
	Grantovi	2.859.676	2.380.571	3.492.865	3.593.517	3.603.964	3.633.106	8.733.113	10.830.587	19.563.700	15.423.467
	Izdaci za kamate i ostale naknade	154.890	71.068	43.846	119.978	118.050	24.469	269.805	262.497	532.302	547.210
	Doznake nižim potrošackim jedinicama	204.196	1.131.462	3.094.644	305.967	1.246.904	3.781.264	4.430.302	5.334.135	9.764.437	11.913.521
22	Neto pozajmljivanje*	-5.789	-3.587	676	-5.982	0	0	-8.700	-5.982	-14.682	14.953
3	Neto nabavka nefinansijskih sredstava	450.985	308.038	1.239.504	539.757	1.624.266	670.978	1.998.526	2.835.001	4.833.527	9.555.422
4	Vladin suficit/deficit (1-2-3)	122.604	-1.589.416	-6.351.122	2.573.673	759.842	-1.940.405	-7.817.934	1.393.110	-6.424.824	12.713.440
5	Neto finansiranje**	-9.126	-29.904	-9.070	-21.218	-105.286	-8.759	-48.100	-135.264	-183.364	-66.610

Tabela 3.2.

Zapadnohercegovački kanton, I-VI, 2009.

		I	II	III	IV	V	VI	Q1	Q2	I-VI 2009	I-VI 2008
1	Prihodi (11+12+13+14)	6.478.714	7.177.376	7.776.554	6.792.348	8.422.695	5.906.556	21.432.644	21.121.600	42.554.244	43.769.579
11	Prihodi od poreza	5.481.697	4.889.810	6.524.273	5.761.106	5.229.806	4.738.761	16.895.780	15.729.673	32.625.453	36.256.611
	Porezi na dohodak i dobit	924.553	1.167.962	2.665.387	1.740.347	1.320.838	705.244	4.757.902	3.766.429	8.524.331	6.218.433
	Porez na imovinu	361.837	275.365	254.451	172.888	165.496	68.601	891.652	406.985	1.298.637	996.640
	Indirektni porezi	4.009.101	3.341.176	3.503.147	3.771.461	3.691.551	3.766.108	10.853.424	11.229.119	22.082.543	28.327.201
	Ostali porezi	186.207	105.308	101.288	76.411	51.922	198.808	392.802	327.141	719.943	714.337
12	Neporezni prihodi	837.627	2.259.053	1.189.174	995.398	1.243.837	926.015	4.285.854	3.165.250	7.451.104	6.699.937
13	Grantovi	158.989	28.514	44.215	35.845	1.924.276	206.156	231.718	2.166.276	2.397.994	778.598
14	Ostali prihodi	400	0	18.892	0	24.776	35.624	19.292	60.400	79.692	34.433
2	Rashodi (21+22)	6.418.958	7.999.320	10.666.129	8.824.386	7.021.331	6.696.268	25.084.407	22.541.985	47.626.392	41.247.530
21	Tekući izdaci	6.368.958	7.999.320	10.636.129	8.802.600	7.019.459	6.696.268	25.004.407	22.518.327	47.522.734	41.197.530
	Bruto plaće i naknade	4.000.859	4.131.699	4.109.509	3.998.623	3.989.277	4.067.389	12.242.067	12.055.289	24.297.357	23.114.880
	Izdaci za materijal i usluge	991.775	1.193.249	1.095.740	1.173.813	1.174.631	793.058	3.280.765	3.141.501	6.422.266	5.366.674
	Grantovi	1.174.548	2.405.230	5.038.922	3.233.173	1.588.058	1.485.399	8.618.700	6.306.631	14.925.331	11.303.692
	Izdaci za kamate i ostale naknade	16.274	50.093	46.548	59.571	43.911	55.208	112.915	158.690	271.604	334.208
	Doznake nižim potrošačkim jedinicama	185.502	219.049	345.410	337.420	223.582	295.214	749.960	856.216	1.606.176	1.078.076
22	Neto pozajmljivanje*	50.000	0	30.000	21.786	1.872	0	80.000	23.658	103.658	50.000
3	Neto nabavka nefinansijskih sredstava	422.681	412.684	115.734	318.688	180.654	214.918	951.099	714.259	1.665.358	1.229.958
4	Vladin suficit/deficit (1-2-3)	-362.925	-1.234.627	-3.005.309	-2.350.726	1.220.711	-1.004.630	-4.602.862	-2.134.644	-6.737.506	1.292.091
5	Neto finansiranje**	-34.939	-1.028.563	-93.711	3.371.769	-83.298	-108.903	-1.157.213	3.179.568	2.022.355	-600.804

Tabela 3.3.